

De Sandvigske Samlinger

Maihaugen

Gjermundbu, Ringevike,
Buskerud

Lillehammer, den 19. nov. 1946.

Herr underbestyrer dr. phil. Bjørn Hougen,
Universitetets Oldsakssamling,
Fredriksgate 2,
Oslo.

Kjære venn.

Jeg skrev til professor Brøgger forleden dag og lovet ham da å undersøke hvordan det gikk med Gjermundbufunnet. Hoslagt følger avskrift av brev fra Moe - Nilssen, hvorav Du vil se at saken er i god gjenge.

Jeg har bedt Cliche om å sende avtrykk av kartene til meg, ett sett til Universitetets Oldsakssamling og selve klisjeene til John Griegs Boktrykkeri. Vær snild å orienter professor Brøgger om dette.

Vedlagte satsprøve vil jeg gjerne ha i retur.

Mange hilsener

Den hengivne
Signe Grieg

Bergen, den 16. november 1946.

Herr dir. Sigurd Grieg,

O s l o.

Vi har fått Deres brev av 14. ds. ang. Gjermundbufunnet.

Arbeidet settes og støpes på Monotype. All satsen er ferdig, bortsett fra litt petit. Støpningen nærmer seg slutten og vi er gått i gang med å lese huskorrektoren. Vi sender en spalte så De kan få et inntrykk av skriftbilledet. Det er nå kommet nye matriser og nytt støpemetall på maskinene, så vi håper å få en renere støpning og dermed et renere trykk enn vi hadde i Arne-boken. Den var vi ikke helt fornøyet med i så måte.

Når det gjelder klisjeene er vi kommet over halvveien. Kjemigrafene har døg tatt de letteste, eller rettere sagt de mest reelle klisjeene først, så det er adskillig å gjøre ennå.

Vi håper å kunne sende Dem en stor pakke korrektur og klisjeavtrykk som julepresang.

Vennlig hilsen

A/S John Griegs Boktrykkeri

Nils Moe Nilssen.

Sign.

Fra *Norderhov sogn*, i Norderhov pgd. er det i grunnen bare noen få funn som fortjener omtale. På Bråk ble det i 1801 ved veiarbeid vest for husene funnet to ovale bronsespenner, som RYGH 647, en dekkplate til en oval spenne og fire glassmosaikkperler. Funnet er sannsynligvis sammenblandet, men så meget er i all fall sikkert at vi her har en kvinnegrav fra 800-årene.

På Tanberg er det funnet et fragment av en rikt dekorert billedstein fra begynnelsen av 1000-årene. Steinen er bevart i tre deler, og dens største mål er $47 \frac{3}{4}$ 47 cm. Etter all sannsynlighet har steinen hørt til en enkel gravkiste.

BJØRN HOUGEN, som seinest har behandlet denne billedstein, gjør oppmerksom på at dekorasjonens hovedmotiv er en arm, hvis hals er gjennomboret av et sverd, hvoretter kroppen danner en sløyfe med tre løkker. Over armen ses en spiral med to utskytende bladfliker, som dog er meget ufullstendige. Steinen hører utvilsomt stilistisk sammen med de øvrige billedsteiner i »Ringeriksgruppen«. Hovedmotivet, armen med sverdet, peker direkte mot ormedrapet i sagnene om sigurd Favnesbane. »Vi kan«, sier HAUGEN, »sikkert gå ut fra at ristningen har sin bestemte mening, selv om den er svært skissemessig utført.« »Møllespillet« som er risset på baksiden av denne stein, har vi tidligere omtalt (se ovenfor s. 00).¹¹¹ På Øvre Tannberg ble det omkring 1690 i en gravhaug funnet et stort sverd og »sannsynligvis andre ting«. Dette funn er det rimelig å anta for et vikingetidsfunn (NICOLAYSEN: Norske Fornl. I. 142)

På Tannbergmoen ble det i 1743 av barn og gjetergutter funnet en mengde piler, sporer og bein (l. c. s. 143). Fra Norderhov sogn foreligger også to depotfunn fra vikingetiden. Det ene av disse ble gjort i 1867 da det på Bjørke ble funnet ca. 100 jernbarrer og en celt av jern. Av barrene er nå bare 30 bevart. (C 4059—61 Ab 1876 s. 44 nr. 40—41). Funnopplysningene er ytterst mangelfulle, men at funnet er et depotfunn, er sikkert nok.

Det annet funn ble gjort på Gullerud i 1862 og består nå bare av seks jernbarrer, men det ble funnet mange flere, noen var 6 andre 3 tommer lange (C 3676 NICOLAYSEN: Norske Fornl. s. 760). Noen år seinere ble det ytterligere funnet 15 ganske små jernbarrer på samme sted (C 13124 Ab 1886 s. 101 nr. 195 b).

Fra Norderhov sogn må nevnes enkeltfunn fra vikingetiden fra følgende lokaliteter: Bjørke, Pjåken, Furubakken av Gullerud, Li, Tanberg, Hverven, Gløtt, Sorum, Veien nedre, Veien (to funn) og Rosengeiet.¹¹¹ I forbindelse med depotfunnene fra Tyristrand har dr. BJØRN HOUGEN gjort meg oppmerksom på hvor ofte det forekommer at depotfunn av jernsaker fra vikingetiden er gjort utenfor de gamle hovedbygdene på forholdsvis avsides steder. Dette skyldes utvilsomt at de er gamle produksjons- og handelssentra, som ligger utenfor de gamle jordbruksbygder.

Vi kommer så til *Haug sogn*, som i grunnen interesserer oss mest fordi Gjermundbufunnet er kommet for dagen der.

Det eneste samlede funn som foreligger fra Haug sogn, er et depotfunn fra merovingertiden eller tidlig vikingetid som ble gjort i 1895 på Vaagsardsåsen. Under en stor stein fantes en kileformet øks (som RYGH 556), fire svære jerncelter (som RYGH 401—402) og en kolmeisel med fal. Funnet må utvilsomt oppfattes som en jernarbeiders forråd (C 17950—54 Ab. 1895 s. 62 nr. 36).

For øvrig foreligger det en del enkeltfunn fra sognet, nemlig fra Sætrang, Klekken og Øvergård.¹¹¹ Fra *Lunder Sogn* er det bare et funn par som fortjener å nevnes. Det ene er et tapt gravfunn fra Haukedalen, bestående av to sverd, spydspiss, øks, flere pilespisser, hammer, tang og et hoggjern. (Ringeriket Blad 7. november 1903). De to sverd tyder på at funnet er sammenblandet. Det annet funn er et depotfunn fra vikingetiden, bestående av tre store jernbarrer, 31 mindre, en kileformet øks, to spydspisser, og seks deler av et lystredskap av jern. Oldsakene fantes i to atskilte hopper med en innbyrdes avstand av ca. 16 m. Den ene spydspiss er av eldre jernalders form (RYGH 205—208), og det er høyst eiendommelig at den ligger i et funn som etter den annen spydspiss' form (RYGH 530 og 532) snarest må tidfestes til 900-årene, men her kan jo en »oldsak« være blitt tatt i bruk på nytt (C 17158—63 Ab. 1893 s. 78 nr. 4).

Fra Lunder sogn kjennes bare ett enkeltfunn, som er gjort på Stette i Soknedalen.¹¹¹

Til slutt skal omtales funnene fra *dal pgd.* I *Ytre dal* sogn foreligger det i alt sju gravfunn fra vikingetiden.

På Heen søre er funnet et tveegget sverd (som RYGH 489), en spydspiss (som RYGH 518), en øks (som RYGH 561), en skjoldkule og et munnbit. Funnet må trolig tidfestes til tiden omkring år 900 (C 3185—89). På Heen nordre er gjort et gravfunn fra 800-årene, hvis utstyr består av et tveegget sverd, en celt, et skaft til en stekepanne, en rangle (RYGH 462—63), en krok som RYGH 467, et bor, et munnbit, en sigd og en låhasp og et beslagstykke, alt av jern (C 3190—98. Begge funn er upublisert). Fra Hval er bevart tre gravfunn fra vikingetiden, hvis inventar gjør et ukomplett inntrykk, og disse funn kan derfor ikke tidfestes siykert (16536—37 Ab. 1892 s. 59 nr. 7. C 16538—39 Ab. 1892 s. 59 nr. 8. C 20043 Ab. 1902 s. 328 nr. 43). Fra Semmen i Ytre Ådal er bevart et gravfunn som nå oppgis å bestå av to sverd, som skal være funnet i samme haug, men i tilfelle av at dette er riktig, må haugen ha omfattet to mannsgraver. Begge sverd skriver seg fra perioden 800—950 etter Kr. (Ab. 1886 s. 97 nr. 166).

I tilknytning til dette funn må vi nevne et *depotfunn* som er gjort i Ådalen oppe i »ville skogen«. Funnet består av en kroknøkkel av jern (H. RYGH 459), seks jernbeslag, de fleste til et skrin, et lite gaffelformet redskap av jern og en del jernbarrer, som hører til to sett av forskjellig størrelse. Av det ene foreligger bare 8 barrer, av det andre ca. 100. Disse saker skal alle være funnet i et skrin som de nevnte beslag har hørt til (C 12930—32 Ab. 1886 s. 97 nr. 166).

Det kjennes også to andre depotfunn fra sognet. Det ene av disse er fra Valdrestroa under Heen, hvor det ble funnet 12 store jernbarrer, 50 mindre barrer og en krok, alt var en. j sakene lå i en bunt og kom for dagen ved jernbanearbeid (C 22797 ikke publisert).

Det annet funn er fra Samdalen og kom fram omkring 1859 ved sprenging av en stor steinhelle i en steinrøys under et fjell. Finnestedet er typisk for et depotfunn. Dette besto av to økser som RYGH 556, to celter, en nøkkel, en lenke, en lja, åtte jernbarrer og en del jernstykker. (NICOLAYSEN: Norske Fornl. s. 149). Av enkeltfunn kjennes bare ett fra Hallingby.¹¹¹ Fra *Viker sogn* kjennes bare to funn. Det ene er et tveegget sverd som RYGH 494, altså fra perioden 800—950. Det fantes ved midten av forrige århundre i en røys på Skagnes sammen med bein og må derfor oppfattes som en del av et gravfunn (C 12044 Ab. 1885 s. 91 nr. 8).